

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/2215	20 oktober 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 38/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

b/a
[REDACTED]
[REDACTED]
Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2215 d.d. 20 oktober 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

38/94

(Afgesloten 201000 OKT 1994)

Bosnië-Herzegovina

De Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic heeft in een interview met het gezaghebbende "Joegoslavische" blad Borba gesteld dat UNPROFOR de Bosnische Moslims heeft behoed voor een totale nederlaag. Hij betitelde de NAVO als "huurling" van de VN, die de Serviërs in een totaal isolement heeft geplaatst en hen heeft verhinderd hun strijd tegen de Moslims adequaat te voeren. De reden van dit alles zou volgens Karadzic zijn dat de VS en een aantal islamitische landen ten koste van alles een Servische zege willen voorkomen.

Karadzic sprak zich in het interview eens te meer uit tegen de door de internationale Contactgroep voorgestelde territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Hij pleitte opnieuw voor een onvoorwaardelijk staakt-het-vuren en onderhandelingen tussen de conflictpartijen. Karadzic benadrukte dat de Bosnische Serviërs hun soevereiniteit alleen voor vereniging met Servië zouden opgeven. Hij liet de mogelijkheid voor samenwerking met de overige volkeren in Bosnië-Herzegovina open, maar niet als dit ten koste zou gaan van die soevereiniteit. Hij onderstreepte dat het proces van eenwording met de Kroatische Serviërs voortgaat, maar vooralsnog niet geformaliseerd zal worden, omdat Kroatië daaraan een rechtvaardiging zou kunnen ontleen voor offensieve operaties tegen de Krajina.

Overigens distantieerde Karadzic zich van het socialisme, dat volgens hem alle volkeren die ermee te maken hebben gehad, ongelukkig heeft gemaakt. Hij stelde echter dat ideologische verschillen de eenwording van alle Serviërs niet in de weg hoeven te staan. Met deze uitspraak bevestigt Karadzic in feite het bestaan van ideologische verdeeldheid tussen hemzelf en de (socialistische) Servische president Milosevic. Daarmee geeft Karadzic nieuw voedsel aan veronderstellingen dat hij zich wil presenteren als een burgerlijk, democratisch alternatief voor Milosevic als leider van een eventuele toekomstige Groot-Servische staat. Om die reden was er in het verleden al gespeculeerd over pogingen van Milosevic om aan te sturen op vervanging van Karadzic. Het is echter uiterst twijfelachtig of onder de Bosnisch-Servische politieke leiding een mogelijke opvolger kan worden gevonden die evenveel aanzien geniet als Karadzic en méér bereid is de aanwijzingen van Milosevic te volgen.

Bosnisch-Servische functionarissen hebben de neutraliteit van UNPROFOR de afgelopen weken herhaaldelijk in twijfel getrokken. Zo heeft de Chef Staf van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) gesteld dat hij UNPROFOR tot 20 oktober

de tijd geeft om Bosnische (Moslim-)eenheden uit de gedemilitariseerde zone rond Sarajevo te verdrijven. Hij dreigde anders zijn eigen middelen te gebruiken om dit doel te bewerkstelligen. De opperbevelhebber van de VRS, Mladic, zou zelfs hebben gedreigd in dat geval alle contacten met UNPROFOR op te zeggen. Met dit dreigement willen de Bosnische Serviërs kennelijk opnieuw de vermeende partijdigheid van UNPROFOR aan de kaak stellen. Overigens lijkt het niet in hun belang de strijd in Bosnië-Herzegovina in het algemeen, en rond Sarajevo in het bijzonder, te laten escaleren. Daarom wordt betwijfeld of zij het genoemde dreigement ook daadwerkelijk op korte termijn zullen uitvoeren.

Overigens heeft de Bosnische premier Silajdzic onlangs herhaald dat zijn regering niet zal instemmen met enige verandering van de voorstellen van de Contactgroep en slechts onderhandelingen met de Serviërs wil voeren wanneer dezen eerst die voorstellen aanvaarden. Hij waarschuwde dat de vorming van een Servische confederatie slechts zou leiden tot een escalatie van de strijd in Bosnië-Herzegovina. Zijn uitspraken staan haaks op die van Karadzic en geven aan dat de vooruitzichten voor vruchtbare onderhandelingen tussen Serviërs en Moslims op korte termijn uiterst klein zijn.

Ook Silajdzic heeft onlangs de neutraliteit van UNPROFOR in twijfel getrokken. Hij stelde dat de VN niets doet tegen de Servische pogingen om een voor "Joegoslavië" aanvaardbare politieke oplossing van het Bosnische conflict af te dwingen, waarbij de bevolking van Sarajevo in gijzeling wordt gehouden. Deze uitspraken dienen als tegenwicht tegen de bovenvermelde opinies van Karadzic. Zij vormen tevens een afspiegeling van de ontevredenheid van de Bosnische regering met de verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" zonder dat daar een wezenlijke verandering van de situatie in Bosnië-Herzegovina aan vooraf is gegaan.

In dit verband is vermeldenswaard dat prominente Moslim-leiders ten overstaan van leden van de EU-waarnemersmissie in het voormalige Joegoslavië hebben gesteld dat de blokkade van de grens tussen "Joegoslavië" en de Bosnisch-Servische gebieden onvolledig is. Volgens hen is er nog steeds sprake van grensoverschrijdend verkeer, al betreft dit slechts 10% van het aantal vrachtwagens van enkele maanden geleden. Er werd op gezinspeeld dat de leveranties met name wapens betreffen; de beschikbaarheid van wapens zou zodanig zijn dat er sprake is van een intensieve zwarte handel.

Zoals bekend zijn de "Joegoslavische" boycotmaatregelen ingesteld omdat de Bosnische Serviërs weigeren in te gaan op de pleidooien van Milosevic om de voorstellen van de Contactgroep te aanvaarden. Er waren de afgelopen tijd herhaaldelijk aanwijzingen dat deze grensblokkade niet waterdicht was. Zo zijn door UNPROFOR-eenheden herhaaldelijk (verboden) helikoptervluchten gemeld in het grensgebied en zijn "Joegoslavische" militaire transportvliegtuigen waargenomen boven Bosnisch-Servisch gebied. Het ligt voor de hand om te veronderstellen dat deze leveranties onder meer militair materieel betreffen, al zijn er aanwijzingen dat de VRS beschikt over aanzienlijke reserves.

██████████ meldt dat Bosnisch-Kroatische eenheden, vermoedelijk uit de omgeving van Tomislavgrad (Herzegovina), onlangs wapens en munitie hebben geleverd aan Bosnische (Moslim-)eenheden in Gornji Vakuf (centraal-Bosnië). Dit vormt, indien bevestigd, een van de weinige meldingen van militaire samenwerking tussen beide krijgsmachten, ondanks recentelijk benadrukte afspraken tot intensivering van die samenwerking in het kader van de te vormen onderlinge Federatie.

Zoals reeds herhaaldelijk gemeld, is er nauwelijks meer sprake van vooruitgang in dit streven. De belangrijkste redenen daarvoor zijn het onderlinge wantrouwen en het streven van de Kroaten naar een Groot-Kroatische staat. Dit is onlangs nog gebleken bij Servische beschietingen op (de Moslim-delen van) Mostar, waarbij de Kroaten in het westelijk deel van de stad passief bleven. Overigens is de mate van samenwerking mede afhankelijk van regionale omstandigheden en individuele overwegingen van lokale bevelhebbers. Het meest voor de hand ligt dat het in het bovengemelde geval gaat om een commerciële transactie. In dat geval zou die haaks staan op de Kroatische strategische belangen, omdat Gornji Vakuf niet al te ver is gelegen van Kroatische enclaves in centraal-Bosnië, die vorig jaar doelwit waren van strijd tussen Moslims en Kroaten.

Volgens recente persberichten zal begin november een Amerikaanse militaire delegatie naar Bosnië-Herzegovina reizen om te proberen de Federatie tussen Kroaten en Moslims nieuw leven in te blazen. Wellicht houdt deze missie verband met de binnenlandse politieke druk op de Amerikaanse president Clinton om het vredesproces in Bosnië-Herzegovina nieuw leven in te blazen. Overigens is, gezien de wrijvingen tussen Kroaten en Moslims, de kans van slagen voor de Amerikaanse bemiddelingspoging klein.

Servië/Montenegro

In de Servische pers zijn artikelen verschenen die wijzen op de positieve effecten van de recente verlichting van de internationale sancties tegen het land. Vermoedelijk wil het Servische bewind, dat de media domineert, stelling nemen tegen beschuldigingen van extreem-nationalistische zijde dat het verraad heeft gepleegd aan de "Servische zaak" door boycotmaatregelen tegen de Bosnische Serviërs uit te vaardigen. Overigens is het, gezien de beperkte omvang van de verlichting van de sancties en de structurele problemen van de "Joegoslavische" economie, niet te verwachten dat zich een snelle verbetering in de economische situatie zal voordoen.

Een aantal parlementariërs van de extreem-nationalistische Radicale Partij heeft aangekondigd in het vervolg als onafhankelijke fractie op te zullen treden. Zij distantieerden zich van partijleider Seselj en stelden te willen streven naar vorming van een nieuwe partijleiding. De huidige partijtop heeft de betreffende parlementsleden inmiddels van hun partijlidmaatschap ontheven. Deze ontwikkelingen volgen op de veroordeling van Seselj tot gevangenisstraf in verband met zijn provocatieve optreden in het parlement. Seselj heeft zich de laatste tijd in ex-

pliciëte bewoordingen verzet tegen de dominantie van zijn voormalige bondgenoot Milosevic. Als gevolg daarvan, en van de afnemende populariteit van de Radicale Partij onder de "Joegoslavische" bevolking, lijkt zich nu een relatief gematigde stroming te distantiëren van Seselj en de koers van de partij. Het is niet uitgesloten dat dit een voorbode vormt voor volledig verval van de Radicale Partij. Overigens raakt de oppositie tegen de regerende socialisten daardoor nog verder verdeeld raakt en zal derhalve door hen eenvoudiger te bespelen zijn.

In Novi Pazar, hoofdstad van de Servisch-Montenegrijnse regio Sandzak, zijn 24 Moslims veroordeeld omdat zij afscheiding uit "Joegoslavië" zouden nastreven. In het Montenegrijnse deel van de regio zijn enkele tientallen leidinggevende Moslims gearresteerd in verband met mogelijke betrokkenheid bij dit streven. In Sandzak streeft een Moslim-meerderheid naar autonomie/onafhankelijkheid. Zij heeft nauwe banden met de Bosnische Moslims. De "Joegoslavische" autoriteiten zijn bevreesd voor pogingen tot destabilisatie door (Bosnische) Moslims in Sandzak. Vermeldenswaard is dat Bosnische regeringsfunctionarissen onlangs nog hebben gesteld te willen streven naar een confederatie met de Moslims in Sandzak, indien de "Joegoslavische", Kroatische en Bosnische Serviërs een eigen (con)federatie zouden vormen.

Volgens het hoofd van het "Joegoslavische" liaison-bureau in de Kroatische hoofdstad Zagreb, Markovic, heeft Milosevic het streven naar een Groot-Servische staat opgegeven. Hij zou op het punt staan Kroatië en Bosnië-Herzegovina te erkennen. Markovic stelde eveneens dat Kroatië bereid is in te stemmen met een grote mate van autonomie voor de Krajina, maar niet met onafhankelijkheid. Ook de "Joegoslavische" minister van Buitenlandse Zaken Jovanovic heeft op een mogelijke erkenning van de buurrepublieken gezinspeeld. Hij heeft aangegeven dat Milosevic's voornaamste streven is gericht op een confederatie met de Bosnische Serviërs. Daarbij werd erop gewezen dat de Serviërs gelijk dienen te worden behandeld met de Bosnische Kroaten, die met de Bosnische Moslims zijn overeengekomen gezamenlijk een confederatie met Kroatië te sluiten.

Wellicht hoopt Milosevic dat internationale instemming met zo'n confederatie de Bosnische Serviërs ertoe zou brengen alsnog in te stemmen met de voorstellen van de Contactgroep. In dat geval zou Milosevic een tweeledig doel kunnen bereiken: hij zou kunnen verzoeken om een verdere verlichting van de internationale sancties tegen zijn land en tevens een stap zetten in de richting van de staatkundige vereniging van alle Serviërs. Milosevic heeft in het verleden blijk gegeven van een zeer pragmatische benadering van problemen. Het is echter, in tegenstelling tot de uitspraak van Markovic, prematuur om aan te nemen dat Milosevic afstand heeft genomen van de staatkundige vereniging van de Serviërs als einddoel.

Kroatië

De Kroatische regering heeft onlangs nog aangegeven dat een grote mate van autonomie voor de Krajina, waarop door Markovic wordt gezinspeeld, voor haar onaan-

vaardbaar blijft. De regering van de Krajina zegt echter met niet minder dan volledige onafhankelijkheid genoeg te willen nemen. Hoewel er reeds geruime tijd geruchten de ronde doen dat UNPROFOR een vredesplan voorbereidt dat onder meer gebaseerd is op een grote mate van autonomie voor de Krajina binnen het Kroatische staatsverband, blijft het derhalve uiterst twijfelachtig of dergelijke plannen aanvaardbaar zijn voor Serviërs en Kroaten.

Kroatische vluchtelingen die de afgelopen jaren zijn verdreven uit de UNPA's hebben bemiddeling van de EU gevraagd bij hun pogingen om op Allerheiligen (1 november) de graven van hun familie in de UNPA's te bezoeken. Met name in Osijek heeft dit verzoek grote aandacht van de media gekregen. Vermoedelijk past dit verzoek in het Kroatische streven om de belangen van de Kroaten in de UNPA's te blijven ondersteunen. Indien de Serviërs dit zouden weigeren, zou dit nieuwe thema's opleveren voor de Kroatische propaganda.

Macedonië

De voorlopige uitslagen van de presidentsverkiezingen die het afgelopen weekeinde in Macedonië zijn gehouden wijzen erop dat de huidige president Gligorov met een zeer grote meerderheid is herkozen. In de gelijktijdig gehouden eerste ronde van de parlementsverkiezingen lijken de gematigde stromingen de overhand te hebben behouden. De extreem-nationalistische oppositie heeft inmiddels geëist dat de verkiezingen ongeldig worden verklaard omdat zij gemanipuleerd zouden zijn. Internationale waarnemers hebben weliswaar relatief grootschalige onregelmatigheden gemeld, maar daarbij tevens opgemerkt dat deze moeten worden toegeschreven aan onervarenheid en ontoereikende middelen, en vermoedelijk geen pogingen tot manipulatie betreffen.

In een interview dat Gligorov kort voor de verkiezingen heeft gegeven, heeft hij eens te meer gepleit voor vreedzame verhoudingen tussen de bevolkingsgroepen in Macedonië. Hij stelde dat oorlog het enige alternatief was. Juist het vermijden van dergelijke conflicten heeft volgens Gligorov de omstandigheden geschapen voor de gewenste integratie van Macedonië in de internationale gemeenschap. Gligorov pleitte voor goede betrekkingen met alle buurlanden, omdat dezen elkaar anders zouden proberen de loef af te steken bij het verwerven van invloed in Macedonië. Hij stelde met name mogelijkheden te zien voor verbetering van de betrekkingen met Griekenland. Ook inzake de door Griekenland afgewezen benaming "Macedonië" zei hij een voor beide partijen aanvaardbaar compromis tot de mogelijkheden te rekenen, al stelde hij zich niet volledig te willen schikken in de Griekse verlangens.

Deze uitspraken geven aan dat Gligorov ook na zijn herverkiezing zijn gematigde politiek wil voortzetten. Hij zal ernaar blijven streven dat leden van etnische minderheden, met name de Albanezen, deel kunnen blijven nemen aan het openbare leven en zich niet gediscrimineerd behoeven te voelen. Daarmee hoopt hij het separatisme van sommige Albanezen de wind uit de zeilen te nemen. Er waren de af-

gelopen tijd in toenemende mate geruchten dat Gligorov na zijn herverkiezing nieuwe pogingen zou willen ondernemen om een compromis te bereiken met Griekenland over de wederzijdse wrijvingen, onder meer over de benaming van Macedonië. Daardoor zou de Griekse blokkade van de wederzijdse grens, die de Macedonische economie aanzienlijk schaadt, kunnen worden opgeheven. Gligorov kan het zich echter, met het oog op de extreem-nationalistische oppositie, niet veroorloven volledig te buigen voor de Griekse wensen.

Conclusie/vooruitzicht

Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen voor compromisbereidheid bij de Bosnische Serviërs en Moslims. Beide geven aan bereid te zijn tot onderhandelingen, maar op voor de andere partij onaanvaardbare voorwaarden. Beide partijen, maar met name de Bosnische Serviërs, trekken de neutraliteit van UNPROFOR in twijfel.

Recente uitspraken van de Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic bevestigen het bestaan van ideologische rivaliteit tussen hemzelf en de socialistische Servische president Milosevic. Waarschijnlijk beschouwt Milosevic Karadzic als potentieel rivaal voor het leiderschap van een eventuele, toekomstige Groot-Servische staat. Daarom is denkbaar dat Milosevic zal aansturen op vervanging van Karadzic. Het is evenwel twijfelachtig of een voor Milosevic aanvaardbaar alternatief voor Karadzic kan worden gevonden.

Moslim-leiders hebben gesteld dat de "Joegoslavische" (wapen)leveranties aan de Bosnische Serviërs doorgang vinden, ondanks de afgekondigde boycotmaatregelen. Er zijn inderdaad aanwijzingen dat de grensblokkade onvolledig is.

Het is prematuur om aan te nemen dat Milosevic afstand heeft genomen van het streven naar een Groot-Servische staat. Derhalve is het minder waarschijnlijk dat "Joegoslavië" op korte termijn zal overgaan tot erkenning van Bosnië-Herzegovina en Kroatië. Wel ligt voor de hand dat Milosevic zal streven naar een confederatie met de Bosnische en Kroatische Serviërs. Hij kan daarmee de staatkundige vereniging van alle Serviërs een stap dichterbij brengen en zich tegelijkertijd een argument verschaffen voor een verdere verlichting van de internationale sancties tegen "Joegoslavië".

De voorlopige uitslagen van de Macedonische presidents- en parlamentsverkiezingen maken aannemelijk dat het tot nu toe gevoerde binnenlandse beleid, dat gericht is op toenadering tussen de verschillende bevolkingsgroepen, zal worden voortgezet. President Gligorov heeft aangegeven mogelijkheden te zien voor een compromis met Griekenland inzake de naamgeving van Macedonië.